

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 1182 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	12
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarni tashkil etishning nazariy asoslari.....	20
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	26
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari ...	29
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari.....	34
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	42
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	47
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	52
Ibrohimov Boburmirro Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozorida faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	57
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	65
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	69
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	74
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	79
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	86
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	90
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedagogik metodlar yordamida amalga oshirish....	95
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	100
Meliqulov G'ayrat Abdug'afforovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	107
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	112
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	118
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	123
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	127
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	131
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	
Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari.....	138
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....	145
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	

Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	151
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi	156
Abdulloev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	161
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili	167
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish	171
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	175
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari	180
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	185
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	188
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	194
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	198
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm	203
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	209
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	213
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	218
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли	225
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране	230
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўғли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	234
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане	239
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов	245
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях	251
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	
Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана	257
Саиткамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	263
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	268
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari	273
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili	278
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	

Globallashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati	284
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children	288
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment	293
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammad qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	298
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	303
Axrоров Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	311
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	316
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	
Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	321
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	327
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	332
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	336
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.	341
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	345
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	350
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	354
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	358
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari	362
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarining moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari	368
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati	373
Xodjayev Anvar Rasulovich	
Transport Decarbonization Strategy	379
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish	384
Yermatova Dilnoza Axbadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	389
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	392
Abdulaziz Abdumominovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	396
Abdulaziz Abdumominovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	401
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliquil o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	406
Abduraimova Maftunaxon Axbatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	411
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi.....	418
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	

Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishiga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	423
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий	429
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	434
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	440
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	444
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	449
Nazarova Kamola Sattoral qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	455
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari	462
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari	469
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	473
А. Бектемиров, Б.М. Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	480
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	484
Sa'dullayeva Asalxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	487
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	492
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish	497
Xamidova Z. U.	
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati	503
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	507
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish.....	513
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari.....	518
Shodmonova Odina G'ofur qizi	
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili.....	522
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati	527
Eldor Uskanov	
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari	532
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida)	536
Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash.....	543
Sobirov Azizbek Avzbekovich	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	550
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar	553
Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	

O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari	556
Kobilova Nasiba Xurramovna	
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy	563
Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market	568
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi.....	572
Odina Nabiyevena Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish.....	577
Rashidova Xadicha Tursunalievna	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modelashtirish yo'llari	583
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba	588
Tashmatov Rustam Xusanovich	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	594
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti.....	597
Zilola Jumanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	604
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	609
Кадиров Алишер Исмаилович	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов	613
Раупов Жамшид Рашидович	
O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar	619
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	624
Камалов Камоладдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni.....	628
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	632
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotteling.....	637
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	646
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: atb "Aloqabank" misolida.....	651
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyevena	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	656
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	660
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	665
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalari ustuvor rivojlantirish istiqbollari	669
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	675
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	686
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	691
Kuziyeva Nargiza Ramzanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	696
O. N. Djurayev	

Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	701
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	707
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	713
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	718
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	725
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	733
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish	740
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	746
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida	751
Muminova Elnoraxon Abdurakimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlarini	756
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	761
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	768
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонова Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari	776
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish	782
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений	789
Жанзаков Бекзот, Жонузоков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati	797
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	804
Муминов Шахзод Низомидинович, Каримова Азиза Махомадризовна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	808
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	816
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari	821
Berdikulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	825
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari	834
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptovalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollari	837
Berdikulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	839
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	845
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash	848
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	

Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash.....	858
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	865
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	874
Berdikulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	878
Алиева С. С.	
Роль применения информационных технологий "BLOCKCHAIN" в совершенствовании системы бухгалтерского учета Республики Узбекистан.....	883
Холбеков Расул Олимович	
Sanatoriy-sog'lomlashtirish muassasasida ichki audit qanday amalga oshiriladi: usullari	888
Shafkarov Faxriddin Xudayberdievich	
Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida umidsiz qarzdorlik masalasi	894
Tashmuxe'dov Dilmirod Mirabzalovich	
Принципы формирования отчета о финансовых результатах в национальной и зарубежной практике.....	899
Эргашева Шахло Тургуновна	
Xalqaro raqamli integratsiyaning O'zbekiston an'anaviy banklarning raqobat muhitiga ta'siri	909
Abdujabbarov Abdurasul Abdurashid o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish: muammolar va strategiyalar.....	917
Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li	
Yoshlar turizmini rivojlantirishda ommaviy va alternativ turizmning o'rni hamda volontyorlikning xususiyatlari.....	920
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Parrandachilik statistikasi ko'rsatkichlar tizimini shakllantirishning nazariy asoslari.....	924
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Iqtisodiyotda kambag'allik darajasini qisqartirishda moliya bozori instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlari.....	929
Shaxnoza Qobilova	
Sohibqiron Amir Temur va Adam Smitning soliqlarga bo'lgan qarashlarining xususiyatlari to'g'risidagi fikrlar	934
Alimov Ilxomjon Ikromovich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy bank xizmatlarinin rivojlantirish istiqbollari (O'ZMILLIYBANK AJ misolida)	940
Kadirov Laziz	
Milliy barqaror rivojlanish sohasidagi maqsad va vazifalarni amalga oshirishda iqtisodiy indikatorlar tahlili .	943
Xoshimov Sobir Murtazayevich	
The Role of Artificial Intelligence in Digital Transformation.....	947
Raimjonova Madina Asrarovna	
Tadbirkorlikda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish masalalari	951
Otaxanov Sardorbek Maxammadali o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati samarasini oshirishda iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	954
I. M. Kamoliddinov, Sodiqov Maqsudjon Abdulolimovich	
Tadbirkorlik subyektlarini soliq mexanizmi orqali rivojlantirish masalalari.....	957
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
Yashil investitsiya samaradorligini oshirish masalalari.....	961
Ibrohimov Muhammadjon Abdullajanovich	
Yengil sanoat korxonalarini rivojlantirish va eksport imkoniyatlarini oshirish yo'llari	964
K. M. Umarmuklov	
"Yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishda tadbirkorlik faoliyati va uning hissasini oshirish masalalari	968
G. T. Mamajanova	
Kichik biznes faoliyatini qo'llab-quvvatlashda mahalliy boshqaruv bilan mushtarak jihatlarining o'ziga xos xususiyatlari	972
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	

Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari.....	978
Tursunov Abdulla Qoraboshevich	
Институциональные концепции устойчивого развития в рамках стратегического управления экономикой региона.....	982
Сеитова Лейла Пулатовна	
Hududlarda turistik destinatsiyalarni majmuaviy rivojlantirishda raqobatbardoshlik strategiyasini takomillashtirish istiqbollari.....	990
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Современное состояние развитие системы железнодорожного транспорта.....	994
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Relevance of Benchmarking in Industrial Enterprises.....	997
Uktamjonova Zulayxo Anvarjon qizi	
Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari.....	1002
Tursunov Abdulla Qoraboshevich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida davlat xususiy sheriklik asosida byudjetdan ajratilayotgan mablag'larning holati tahlili.....	1006
Xalilova Sh. G'.	
Направления обеспечения конкурентоспособности во внешнеэкономических связях.....	1009
Ахмедов Икром Акрамович	
O'zbekistonda natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish mexanizmini rivojlantirish.....	1023
Primova Nigora Ikrom qizi	
Kichik biznes korxonalarida B2B bozorini tizimli tashkil etishning uslubiy jihatlari.....	1030
Zakirova Gulnoza Qudratovna	
Current Trends in Agrotourism in Uzbekistan: Demand, Needs, and Motives of Agritourists.....	1034
Iroda Abdieva Gayrat kizi	
Современное состояние достойного труда специалистов транспорта в условиях цифровизации.....	1039
Абдуллаева Нигора Шамсиддиновна	
Обоснование методов оценки совершенствования конкурентоспособности предприятий легкой промышленности.....	1043
Тухтасинова Мухайё Мирзасултоновна	
Проблемные аспекты трансформации финансовой отчетности бизнеса юридических лиц.....	1049
Шин Инесса Олеговна	
Cross-Cultural Management is a Separate Field of Science and Discipline.....	1055
Umarova Zulaykho, Rakhmanova Zilola	
Tadbirkorlik subyektlarida xalqaro sifat standartlarini joriy etish tahlili.....	1058
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznesning o'rni.....	1062
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
Iqtisodiy inqiroz davrida kredit xizmatlari bozorini davlat tomonidan tartibga solishning xorijiy modellari....	1066
Kurbonov Rustam Radjabovich	
Raqamli transformatsiya konsepsiyalari va uning ahamiyati.....	1071
Abdurahmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirishning istiqbollari.....	1078
Xalilova Shoxsanam G'ayrat qizi	
"EIZ" hududida soliq va bojxona rejimlari uchun imtiyozlarni tahlil qilish.....	1083
Xusanov Durbek Nishonovich, Djurayeva Iroda Bahrom qizi	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligini lizing asosida moliyalashtirish istiqbollari.....	1087
Aliqulov Mehmonali Salahiddin o'g'li	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda sun'iy texnologiyalarning o'rni.....	1092
Xonova Nodira Fazliddinovna	
O'zbekistonning investitsiya muhiti jozibadorligini oshirish yo'llari.....	1097
Sotimov Yunusbek Turg'unboy o'g'li	
"Yashil" sanoat siyosatini yuritish zaruriyati: bozor nuqsonlaridan milliy xavfsizlikkacha.....	1102
Muqimov Sherali Axmadali o'g'li	
O'zbekiston to'qimachilik sanoatining hozirgi holati tahlili va rivojlantirish istiqbollari.....	1107
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	

Improving the Methodology of Econometric Analysis of the Efficiency of Financial Activity of Agricultural Agroclusters of Uzbekistan.....	1112
Ochilov Ilhom Sayitkulovich	
O'zbekistonda "Yashil" iqtisodiyotga o'tish va "Uglerod neytralligiga erishish" strategiyalarining ahamiyati	1120
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Quliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamataliyev G'ayrat Chori o'g'li, Bazarov Shodi Abdirahmonovich	
Oziq-ovqat mahsulotlari brend qiymatini oshirishda marketing strategiyalari.....	1127
Xodjiyev Ibroxim Ikramovich	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан	1133
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosiblikni kamaytirish uchun mintaqaviy siyosat vositalarining xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1139
Normurodov Alibek Anvar o'g'li	
Mintaqa korxonalarining rivojlanish potensialini shakllantirishda innovatsion marketingning o'rni va mohiyati.....	1146
Axmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlarini tokomillashtirish yo'llari.....	1150
Samandarova Dilfuza Mansurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari: mavjud muammolar va yechimlar.....	1157
Fatilloev Farrux Farhod o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligi tarmog'iga ta'sir qiluvchi ko'rsatkichlarning iqtisodiy-statistik tahlili.....	1162
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Banklar tomonidan muammoli kreditlar bilan ishlash samaradorligini oshirish yo'llari ("Agrobank" ATB misolida).....	1171
Yusufov Xurshidjon Sharifovich	
Namangan viloyatida don va don mahsulotlari narxini shakllanishining bozor tadqiqoti.....	1176
Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ISHSIZLIKNING IQTISODIY OQIBATLARI: MAVJUD MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Fatilloev Farrux Farhod o'g'li

Buxoro davlat universiteti Iqtisodiyot va turizm fakulteti
Iqtisodiyot(tarmoqlar va sohalar bo'yicha) yo'nalishining
3-2IQT-22 guruh talabasi

Ilmiy rahbar: A. J. Abdullayev

I.f.f.d (PhD), BuxDU Iqtisodiyot kafedra mudiri, professor

Annotatsiya: Ushbu maqolada mamlakatimizda raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlik turlari, ularning mazmuni, mohiyati, raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning yangi muammolari va imkoniyatlari, raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari, mavjud muammolar va yechimlarga doir tahliliy ma'lumotlar yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, texnologik ishsizlik, sun'iy intellekt, ijtimoiy notenglik, iqtisodiy tengsizlik, ishsizlik indeksi, strategiyalar.

Abstract: In this article, the types of unemployment in the digital economy in our country, their content, essence, new problems and opportunities of unemployment in the digital economy, economic consequences of unemployment in the digital economy, existing problems and solutions are highlighted.

Key words: digital economy, technological unemployment, artificial intelligence, social inequality, economic inequality, unemployment index, strategies.

Аннотация: В данной статье освещены виды безработицы в цифровой экономике в нашей стране, их содержание, сущность, новые проблемы и возможности безработицы в цифровой экономике, экономические последствия безработицы в цифровой экономике, существующие проблемы и пути их решения.

Ключевые слова: цифровая экономика, технологическая безработица, искусственный интеллект, социальное неравенство, экономическое неравенство, индекс безработицы, стратегии.

KIRISH

Hozirgi davrda raqamli iqtisodiyot va u bilan bog'liq bo'lgan bir qancha samarador texnologiyalar hayotimizga shiddat bilan kirib kelmoqda. Shuning uchun ham davlat va jamiyat taraqqiyotini yanada jadallashtirish maqsadida respublikamiz rahbariyati bir qancha muhim qarorlarni qabul qildi. 1

Ilmiy adabiyotlarda band bo'lmagan aholi deganda "aholining doimiy ishsizlik darajasi, o'qish yoki vaqtincha ixtiyoriy ishlamasligi harakati tushuniladi". Hozirgi kunda band bo'lmagan aholini munosib ish o'rinlariga joylashtirish davlat siyosatidagi eng ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Bandlik yoki aholini ish bilan taminlash – mehnatga layoqatli aholining ijtimoiy ehtiyojlarini qondirish bilan bog'liq bo'lgan va qonunlarga zid kelmaydigan, mehnat daromadi beriladigan faoliyatidir. Ishsizlik ham ijtimoiy, ham iqtisodiy murakkab jarayon sifatida qaraladi. Ishsizlik jamiyatning ko'plab sohalariga ta'sir ko'rsatadi, chunki ishsizlik insoniyat tarixida muhim rol o'ynaganligi sababli, ular mehnat munosabatlarining rivojlanishi, yerlarning o'zlashtirilishi, madaniyatlar, tillar va xalqlarning shakllanishi bilan bog'liq.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot uchun ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlashda ilmiy abstraktsiya, tahlil va sintez, taqqoslash, umumlashtirish, shuningdek, axborotni qayta ishlashning statistik va grafik usullaridan foydalanilgan.

1 file:///C:/Users/user/Downloads/band-bo-lmagan-aholini-munosib-ish-o-rinlariga-joylashtirishning-iqtisodiy-mexanizmlari.pdf

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Faqat oxirgi besh yil ichida raqamlashtirishning mehnat munosabatlariga ta'siri masalasi iqtisod va huquqshunoslik chorrahasida ilmiy tadqiqot mavzusiga aylandi, jumladan, R. Berger, J. Valenduk, P. Vendramin, V.B. Guld, M. Grem, G. Jonson, I. Dosen, K. Land-Kazlauskas, N.L. Lyutov, V. de Stefano va boshqalarning ilmiy tadqiqot ishlarida alohida ahamiyat kasb etmoqda.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlik ko'plab murakkab va qiziqarli jihatlarni o'z ichiga oladi. Bu sharoitda ishsizlikning tabiati o'zgaradi va yangi imkoniyatlar bilan birga yangi muammolar ham paydo bo'ladi. Quyida raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning asosiy jihatlarini va ishsizlikning yangi turlarini ko'rib chiqamiz.

Ishsizlikning yangi shakllariga texnologik ishsizlik misol bo'ladi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birga ba'zi an'anaviy ish o'rinlari yo'qolishiga olib keladi. Avtomatlashtirish va sun'iy intellektning keng qo'llanilishi ba'zi kasblarni yo'qolishiga sabab bo'ladi.

Platformali ishsizlikka yirik iqtisodiyotning kengayishi bilan, ko'plab ishchilar platformalar orqali qisqa muddatli yoki vaqtinchalik ishlarni bajarishlari natijasida vujudga keladigan ishsizlik misol bo'la oladi. Bu esa barqaror ish o'rinlarining kamayishiga olib kelishi mumkin.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bizga yangi ish o'rinlarini va ko'nikmalarni o'zlashtirishimiz zarurligini bildirmoqda. Bu jarayon yangi soha va kasblarni yuzaga keltiradi, xususan, data analitiklari, kiberxavfsizlik mutaxassislari hamda raqamli marketing mutaxassislari. Ishchilar yangi ko'nikmalarni egallash va ularni tezda o'zlashtirish zarurati tug'iladi. Raqamli ko'nikmalar, kodlash va ma'lumotlarni tahlil qilish kabi ko'nikmalar talab qilinadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida esa ishchilar doimiy ravishda yangi texnologiyalarni o'rganish va o'z bilimlarini yangilab turishlari zarur. Qayta tayyorlash dasturlari, ishchilarni qayta tayyorlash va ularning yangi kasblarga moslashuvchanligini oshirish uchun maxsus dasturlar va kurslar zarur bo'ladi.

DAVR24 МДҲ МАМЛАКАТЛАРИ ИШСИЗЛИК ИНДЕКСИ РЕЙТИНГИ

Жаҳондаги ўрни

мамлакат номи

ишсизлик даражаси %

14	 Арманистон	17%
19	 Грузия	14.4%
38	 Тожикистон	11%
51	 Украина	8.9%
75	 Қирғизистон	6.3%
81	 Ўзбекистон	5.9%
87	 Озарбайжон	5.5%
101	 Беларус	4.6%
102	 Козоғистон	4.6%
103	 Россия	4.6%
127	 Туркманистон	3.9%

Маълумотлар 2019 йил ҳолатига кўра тақдим этилган (2020 йил июл ойида нашр этилган)
Халқаро меҳнат ташкилоти

1-rasm: MDH mamlakatlari ishsizlik indeksi reytingi²

2 <https://davr24.uz/archives/6103>

Ijtimoiy va iqtisodiy ta'sirlarga ijtimoiy tafovutlar kiradi. Raqamli ko'nikmalarga ega bo'lgan va bo'lmagan ishchilar o'rtasidagi tafovutlar kuchayishi mumkin. Bu ijtimoiy notenglik va iqtisodiy tengsizliklarni oshirishi mumkin. Ishlash sharoitlariga platforma iqtisodiyoti va raqamli ish sharoitlari ishchilarning huquqlari hamda ish sharoitlariga ta'sir qilishi tahmin qilinmoqda.

Davlatlar raqamli iqtisodiyotning ta'sirlarini yumshatish va ishchilarni himoya qilish uchun yangi siyosiy choralarni ko'rishlari muhim hisoblanadi. Masalan, ijtimoiy xavfsizlik tizimlarini takomillashtirish, ishsizlik nafaqalarini kengaytirish va yangi ish o'rinlarini yaratish uchun investitsiyalar kiritish. Iqtisodiy strategiyalarni qayta ko'rib chiqish va raqamli iqtisodiyotga moslashish uchun yangi yondashuvlarni ishlab chiqish zarur. Bu raqamli infratuzilmani rivojlantirish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va innovatsiyalarni rag'batlantirishni o'z ichiga oladi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlik yangi muammolar va imkoniyatlarni yuzaga keltiradi. Ishchilar, davlatlar va bizneslar yangi sharoitlarga moslashish uchun birgalikda harakat qilishlari zarur. Texnologik taraqqiyotning ijobiy va salbiy ta'sirlarini balanslashtirish orqali raqamli iqtisodiyotning barcha qatlamlar uchun foydali bo'lishini ta'minlash mumkin.

Jahon bo'yicha ishsizlik reytingida O'zbekiston 5.9 % natija bilan 190 davlat ichida 81-o'rinda, MDH mamlakatlari doirasida biz oltinchimiz. MDH mamlakatlarida ishsizlik darajasi Armanistonda 17 %, Gruziyada 14.4 %, Tojikistonda 11 %, Ukrainada 8.9 %, Qirg'izistonda 6.3 %, Ozarbayjonda 5.5 %, Moldovada 5.5 %, Belarusda 4.6 %, Qozog'istonda 4.6 %, Rossiyada 4.6 % va Turkmanistonda 3.9 % ni tashkil qilar ekan.³

Mamlakatimizda raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning iqtisodiy oqibatlarini tahlil qilishda bir qator muhim jihatlardan ularning ta'sirini ko'rib chiqish lozim. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi ishchi kuchi bozoriga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, bu esa iqtisodiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari keng qamrovli va murakkabdir. Davlat va tadbirkorlik subyektlari birgalikda ish olib borishi va moslashuvchan strategiyalar ishlab chiqishi zarur. Bu strategiyalar ishsizlik darajasini kamaytirish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va raqamli iqtisodiyotning imkoniyatlaridan maksimal darajada foydalanish uchun muhimdir.

1-jadval: Mamlakatimiz raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning iqtisodiy muammolari⁴

Ishsizlik turlari	Muammolar	Muammoning mohiyati
Texnologik ishsizlik	Ish o'rinlarining yo'qolishi	Avtomatlashtirish va sun'iy intellekt texnologiyalari ba'zi an'anaviy ish o'rinlarini egallaydi. Bu esa an'anaviy ishchilarning ishsiz qolishiga olib keladi.
	Moslashuv ehtiyoji	Ishchilar yangi texnologiyalar va raqamli ko'nikmalarga moslashishi kerak. Bu esa doimiy ta'lim va qayta tayyorlashni talab qiladi.
Raqamli bo'shliqlar	Texnologiyaga kirish imkoniyatlarining cheklanganligi	Raqamli texnologiyalarga kirish imkoniyatlari noteng taqsimlangan. Raqamli infratuzilmaning yetishmasligi yoki past darajasi ba'zi hududlarda ishsizlikni oshiradi.
	Malakali ishchilarning yetishmovchiligi	Raqamli ko'nikmalar talab etiladigan sohalarida malakali ishchilarning yetishmasligi bozor talabini qondira olmaydi va iqtisodiy o'sishga salbiy ta'sir qiladi.
Iqtisodiy tengsizlik	Daromad farqlari	Raqamli iqtisodiyotda yuqori malakali va raqamli ko'nikmalarga ega bo'lgan ishchilar yuqori, past malakali ishchilar esa kam maosh oladi. Bu iqtisodiy tengsizliklarni kuchaytiradi.
	Ijtimoiy farovonlikning pasayishi	Daromad tengsizligi ijtimoiy farovonlikni pasaytiradi va turmush darajasini yomonlashtiradi.
Ijtimoiy muammolar	Ijtimoiy beqarorlik	Ishsizlik darajasi oshishi ijtimoiy beqarorlik va noroziliklarga olib kelishi mumkin. Ishsizlar sonining ko'payishi ijtimoiy muammolarni kuchaytiradi.
	Ijtimoiy himoya tizimlarining yuklanishi	Ishsizlik nafaqalariga bo'lgan ehtiyoj ortadi, bu esa davlat budjeti va ijtimoiy himoya tizimlariga qo'shimcha yuk yuklaydi.
Mahalliy iqtisodiyotga salbiy ta'sir	Mahalliy bizneslarning yopilishi	Raqamli transformatsiyaga moslasha olmagan mahalliy bizneslar yopilishi mumkin. Bu mahalliy iqtisodiyotga salbiy ta'sir ko'rsatadi va ish o'rinlarini kamaytiradi.
	Infratuzilmaning yetishmasligi	Raqamli iqtisodiyot uchun zarur bo'lgan infratuzilmaning yetishmasligi iqtisodiy rivojlanishni sekinlashtiradi va raqobatbardoshlikni pasaytiradi.

3 <https://davr24.uz/archives/6103>, 2020.

4 Muallif ishlanmasi

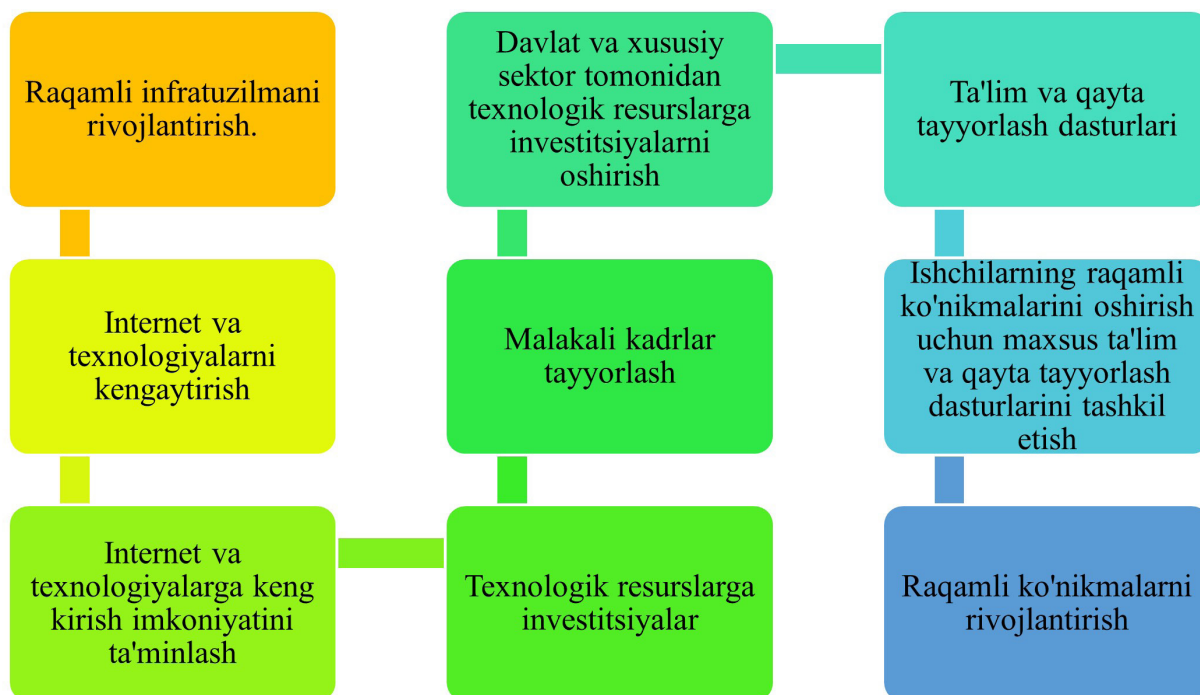
Ishchi kuchining mobilligi	Geografik noaniqlik	Ishchi kuchi raqamli iqtisodiyot talablariga moslashish uchun geografik jihatdan ko'chib yurishi kerak bo'ladi. Bu esa oilaviy va ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.
	Moslashuvchan mehnat bozori	Ishchi kuchi tez-tez ish o'rinlarini o'zgartirishi kerak bo'ladi, bu esa mehnat bozorida beqarorlikni kuchaytiradi.
Ta'lim va qayta tayyorlash	Doimiy ta'lim zarurati	Ishchilar yangi texnologiyalarni o'rganish va o'z ko'nikmalarini yangilab turishlari zarur. Bu esa ta'lim tizimiga qo'shimcha bosim yuklaydi
	Ta'lim dasturlarining yetarli darajada bo'lmashligi	Raqamli ko'nikmalarni o'rgatadigan ta'lim dasturlarining yetishmasligi ishchilarning moslashuvchanligini pasaytiradi.

Ushbu muammolarni hal qilish uchun tadqiqotchi tomonidan quyidagi tavsiyalar berib o'tildi:

- Mamlakatning barcha hududlarida raqamli infratuzilmani rivojlantirish, internet va texnologiyalarga kirishni kengaytirish.
- Raqamli iqtisodiyot talablariga mos ravishda ta'lim va qayta tayyorlash dasturlarini tashkil etish.
- Ishsizlar uchun ijtimoiy himoya va qo'llab-quvvatlash tizimlarini rivojlantirish.
- Mahalliy bizneslarni raqamli transformatsiyaga moslashishiga yordam berish va yangi texnologiyalarni joriy etish.

Bu chora-tadbirlar mamlakatimizda raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlik muammolarini bartaraf etishga yordam beradi va iqtisodiy rivojlanishini ta'minlaydi.

Mamlakatimizda raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikni oldini olish va innovatsion usullarni qo'llashda tadqiqot jarayonida alohida xususiyatlari o'rganildi(2-rasm).

2-rasm: Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikni oldini olishning alohida xususiyatlari

Innovatsion yondashuvlar, startaplarni qo'llab-quvvatlash, raqamli tadbirkorlikni rag'batlantirish, ishchi kuchining moslashuvchanligi, moslashuvchan ishlash modellarini joriy etish, yuqori iqtisodiyotini rivojlantirish, ijtimoiy himoya va qo'llab-quvvatlash jarayonlari mamlakatning barcha hududlarini qamrab olishi kerak. Bu texnologik yangiliklar va zamonaviy infratuzilma yaratilishiga yordam beradi. Bu dasturlar zamonaviy texnologiyalar va bozor talablariga moslashtirilgan, talabalar va ishchilarning raqamli ko'nikmalarini rivojlantirish uchun maktab va universitetlarda maxsus kurslar va dasturlarni joriy etilgan bo'lishi kerak.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli iqtisodiyotda ishsizlikning oldini olish uchun innovatsion startaplar va kichik bizneslarni qo'llab-quvvatlash uchun grantlar, imtiyozli kreditlar va soliq imtiyozlari kabi mexanizmlarni joriy etish, raqamli tadbirkorlikni rivojlantirish uchun tadbirkorlarni innovatsion texnologiyalar bilan tanishtirish va ularga qo'llab-quvvatlov ko'rsatish, ishchilarga masofaviy ish, qisqa muddatli shartnomalar va boshqa moslashuvchan ish modellari orqali yangi ish imkoniyatlarini yaratish, platforma iqtisodiyotining imkoniyatlaridan foydalanish kerak. Bu esa qisqa muddatli va vaqtinchalik ish o'rinlarini yaratishga yordam beradi.

Mamlakatimizda ishsizlik nafaqalarini kuchaytirish, ishsizlik nafaqalarini oshirish va ishsizlarga qayta tayyorlash dasturlariga kirish imkoniyatini ta'minlash, ijtimoiy himoya dasturlarini takomillashtirish, ishsizlik va ijtimoiy himoya dasturlarini yaxshilash, ishsizlarga va kam daromadli oilalarga qo'llab-quvvatlash ko'rsatish raqamli transformatsiyani tezlashtirishga olib keladi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish, davlat boshqaruvi, sog'liqni saqlash, ta'lim va boshqa sohalarida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, innovatsion loyihalar, innovatsion loyihalarni rivojlantirish va ularga davlat tomonidan qo'llab-quvvatlov ko'rsatish mamlakat iqtisodiyotining o'sishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Xalqaro hamkorlik, xalqaro tajriba almashinuvi, raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalar sohasida xalqaro tajriba almashinuvi va hamkorlikni kuchaytirish bu ilg'or texnologiyalarni joriy etishda yordam beradi. Global bozorlarga kirish esa mahalliy kompaniyalarga global bozorlarga kirish imkoniyatini yaratish va ularni raqobatbardoshlikni oshirishda qo'llab-quvvatlashga olib keladi.

Xulosa o'rnida shuni aytilish mumkinki, raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikni oldini olish va innovatsion usullarni qo'llash uchun quyidagi asosiy yo'nalishlarga e'tibor qaratish lozim: raqamli infratuzilmani rivojlantirish, malakali kadrlar tayyorlash, innovatsion yondashuvlarni qo'llash, ishchi kuchining moslashuvchanligini oshirish, ijtimoiy himoya va qo'llab-quvvatlash dasturlarini takomillashtirish, raqamli transformatsiyani tezlashtirish va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish. Bu yo'nalishlar mamlakatimizning raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyatli rivojlanishi va ishsizlik darajasini kamaytirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. World Bank Overview on Uzbekistan (World Bank).
2. Fitch Solutions on Uzbekistan's Economic Outlook (Fitch Solutions).
3. Daryo News on World Bank Forecasts (Daryo.uz).
4. EBRD Transition Report (EBRD).
5. Euronews on Uzbekistan (euronews).
6. (Fitch Solutions) (Daryo.uz).
7. Abdulloyev A.J., Davlatov.S.S. Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining rivojlantirish ning asosiy yo'nalishlari va unda kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishning ahamiyati. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. Toshkent, 2016. – № 3.son. – B. 1-9.
8. Abdulloyev A. J. Agroklaster faoliyatini boshqarish samaradorligini baholashning uslubiy asoslari. Iqtisodiyot va turizm xalqaro ilmiy va innovatsion jurnali, №4(12), 2023y. 53-64 betlar.
9. Abdulloyev A. J. Agroklaster faoliyatini boshqarishning "Bazaviy" modeli va uning xususiyatlari. Agroiqtisodiyot ilmiy-amaliy jurnali, №2, 2023 y.13-15 betlar.
10. Abdulloyev A. J. Methodological foundations for evaluating the efficiency of agrocluster management. Экономика и предпринимательство. – Москва, 2023. –№9. – С. 617-623

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.